

Vetőné Mózner Zsófia

Fogyasztási szokások és trendek vizsgálata Európában és az USA-ban

Bevezetés

A tanulmány célja, hogy bemutassa milyen **fogyasztási szerkezettel** rendelkeznek a európai kontinens országai, különös tekintettel a nyugat- és közép-kelet-európai fogyasztási mintákra és szokásokra vonatkozóan. A tanulmány elemzi az **EU-15 és EU-10 országainak** fogyasztási szerkezetét, kiemelve azokat a szektorokat, ahol nagymértékű átrendeződés, illetve környezeti hatás a jellemző. Részletesebben megvizsgáljuk a **közép-európai fogyasztási** szokásokat, majd a tanulmány befejező részében a **magyar háztartások** fogyasztási szokásait is, valamint a megfigyelhető fogyasztási trendeket és azok jövőbeli lehetőségeit elemezzük. Ahhoz, hogy nemzetközi kontextusban értékeljük az európai fogyasztási mintákat, az Egyesült Államok fogyasztási szerkezetét is röviden megvizsgáljuk

Fogyasztási trendek Európában

A **termelés és az erőforrások felhasználása** egyre inkább fokozódik az európai kontinensen. A fogyasztásnak és az ehhez kapcsolódó környezetterhelésnek a jelentős részét az ipari és háztartási fogyasztás jelenti. Regionális szinten azonban eltérések mutatkoznak Európában: Nyugat- és Közép-Európában a nagy környezetterhelést jelentő iparágak a villamosenergia-, gáz- és vízellátás; az közlekedési szolgáltatások és a mezőgazdaság, Kelet- és Délkelet-Európában ezeken kívül még a bányászat és az építőipar számottevő a környezeti hatás tekintetében.

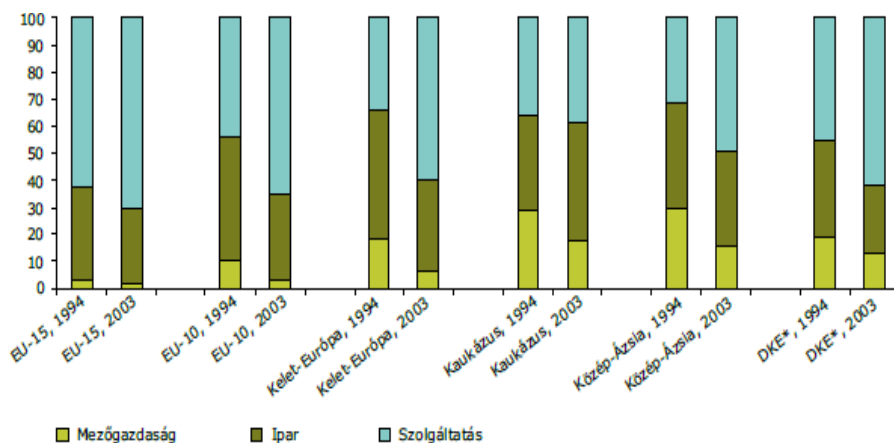
Az **erőforrások felhasználása** sokkal nagyobb az EU-15 országokban, mint a későbbi csatlakozók körében és a keleti országokban. Előrejelzések szerint 2020-ig az erőforrás-felhasználás növekedése várható, így megnő a szerepe a hatékonyságnak és az innovatív technológiába való beruházásoknak.

A **fogyasztási oldalon** is jelentős regionális különbségek vannak, a háztartási kiadások a közkiadások háromszorosát teszik ki Nyugat-Európában,

ötszörösét Délkelet-Európában. Folyamatosan növekszik az egy főre jutó fogyasztás, különösen a nyugat-európai országokban, így az ott tapasztalható hatékonyságnövekedés környezeti hatása megkérdőjelezhető, hiszen a legtöbb esetben a **viSSzapattanó-hatásnak** köszönhetően az összfogyasztás szintje és a környezet terhelése növekszik, így a technológiai hatékonyságból származó előnyöket meghaladja a növekvő fogyasztási szint, hiszen a fogyasztás szerkezete a nagyobb környezetterheléssel járó fogyasztási kategóriák felé tolódik el.

Az EU-15 fogyasztása négyszerese Kelet-Európa, Kaukázus és Közép-Ázsia fogyasztásának. Változnak a fogyasztói szokások Nyugat-Európában, az élelmiszerek aránya fokozatosan csökken a fogyasztási szerkezetben, míg a közlekedés, a rekreáció, az egészségügy aránya növekszik. Ezekben az országokban a jövőben várhatóan a légiközlekedés és az idegenforgalom terén lesz növekedés a fogyasztásban.

Nemcsak a fogyasztói szokások, hanem a **gazdasági szerkezet** is változik az európai országokban. 1990-et követően szinte valamennyi európai ország a szolgáltatóorientált gazdaság irányába mozdult el, persze eltérő mértékben.

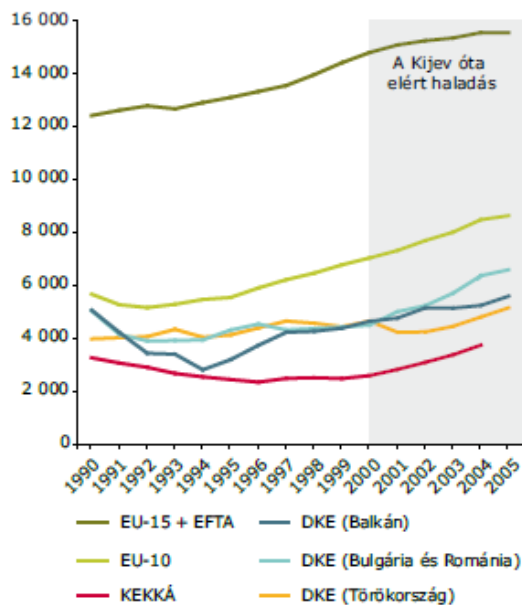
1. ábra. A gazdasági szerkezet változása Európa régióiban, a teljes bruttó hozzáadott érték %-ában

Forrás: Világbank (2005) in EEA (2007)

Látható az 1. ábrán, hogy a gazdasági fejlettségi szinttel a szolgáltatások arányának magasabb szintje is együtt jár. Nyugat-Európában a szolgáltatások dominálnak 70%-kal, a mezőgazdaság csupán 2%-ot tesz ki, Délkelet-

Európában a szolgáltatások növekvő szintje ellenére is még jelentős a mezőgazdaság szerepe, ami 13 %-ot jelentett 2003-ban.

A **nyugat- és közép-európai országokban** 1990 óta 25%-kal nőtt a fogyasztási kiadás egy főre jutó értéke, a fogyasztás színvonala azonban messze magasabb a nyugati országokban, mint a közép- vagy kelet-európai régióban. Összességében azonban megállapítható, hogy minden európai régióban növekedés figyelhető meg a vizsgált időszakban.

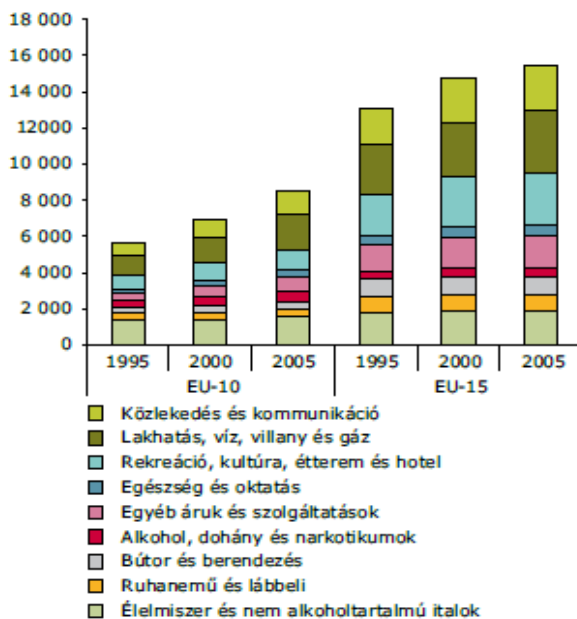
2. ábra. Háztartási fogyasztással kapcsolatos, egy főre jutó kiadások, vásárlóerő-paritásban (PPP) 2000. évi állandó árakon, nemzetközi dollárban

Forrás: Világbank (2007) in EEA (2007)

A **növekvő fogyasztási kiadások ellenére** az élelmiszerre, valamint ruhanemű-lábbelire költött kiadások állandóak maradtak EU-15 és az EU-10 országokban. A fogyasztási kiadások nagyobb mértékben nőttek az EU-10 országaiban, és változó fogyasztási szerkezet a jellemző, amely közelebb kerül a nyugat-európai fogyasztási mintákhoz, nemcsak a kiadások növekedése, hanem a változó életstílus miatt is.

Az EU-15 országaiban a **lakhatást és az energiateljesítményt** követően a **rekreáció** a második legjelentősebb fogyasztási kategória, míg az EU-10 országokban még az élelmiszer és a nem alkohol tartalmú italok képezik a

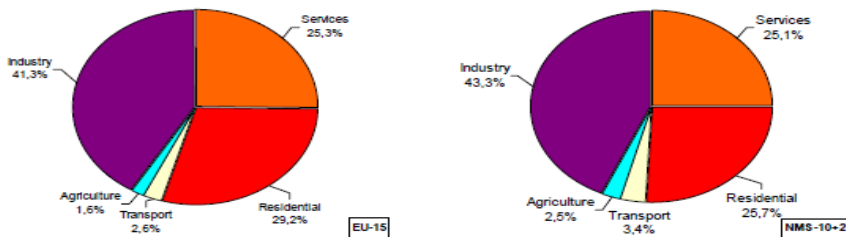
fogyasztás második legjelentősebb részét, de a rekreáció és az oktatás, kommunikáció szerepe is egyre jobban nő.

3. ábra. Háztartási fogyasztással kapcsolatos, egy főre jutó kiadások, vásárlóerő-paritásban (PPP) 2000. évi állandó árakon, nemzetközi dollárban

Forrás: EEA (2007)

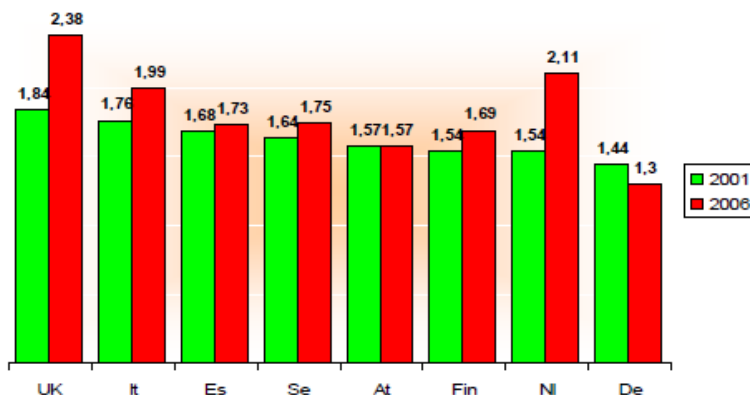
A 4. ábrán látható, hogy összességében nincsen nagy különbség a korábbi EU-15 és a 2004-et követően csatlakozott uniós országok energiafelhasználásában.

4. ábra. Energiafogyasztás az EU-15 tagállamaiban és a csatlakozott 12 tagállamban, 2006-ban

Az EU-15-ben a következő **háztartási gépek** jelentették az energiafogyasztás fő forrását, IEA (2003) és Waide (2004) alapján:

- lakossági fűtéshez szükséges energia 22%;
- hűtő és fagyasztó 15%;
- világítás 12%;
- egyéb háztartási gépek 12%;
- elektromos vízmelegítő és víztároló 9%;
- tartós fogyasztási gépek használata és stand-by üzemmód 6%.

5. ábra. Az egy háztartásra jutó televíziók száma 2001 és 2006-ban

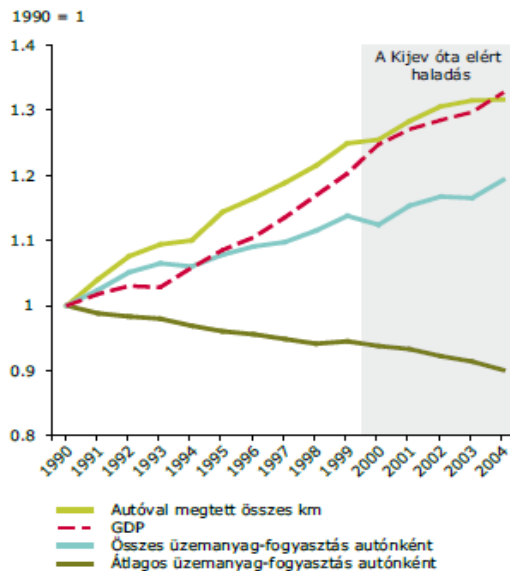
Forrás: GFK (2006) és Boyny (2006)

Ezenkívül nőtt a tv-nézéssel töltött órák száma is, ami pedig növekvő energiafelhasználást is jelent. 1995-ben 205 perc volt az egy napra eső tv-nézéssel töltött idő, 2000-ben 221 perc és 2005-ben 232 perc, a tíz év alatt 13%-kal nőtt tehát ez az érték.

Köztudott, hogy a **közlekedés az egyik legjelentősebb fogyasztási szektor**, amely nagy szerepet játszik a háztartások fogyasztásában, ugyanakkor a környezeti hatása is jelentős. A gépjármű-tulajdonlás egyre jobban terjed Európában, illetve 1990 óta folyamatosan nő az autóval megtett összes km értéke. A már említett életstílushoz és fogyasztói szokások változásához köthető a gépjárművel való rendelkezés felfutása is, hiszen az individualizmus, személyes szabadság szimbólumává vált a gépjármű, és sokszor nemcsak a funkcionális okok miatt, hanem az egyre jelentősebb

szimbolikus fogyasztás miatt is egyre jobban elterjed, hiszen a nyugati kultúrában meghatározza az emberek társadalmi státuszát és megítélését. Ugyanakkor Steg (2006) arra is rámutatott, hogy az autók közmegítélése – a biztonság kivételével – kedvezőbb, mint a tömegközlekedési járművéké.

A 6. ábra mutatja, hogy a GDP-vel és a rendelkezésre álló jövedelemmel együtt nőtt a **gépjármű-tulajdonlás** és a megtett km-szám is. Az üzemanyag-fogyasztás hatékonysága az elmúlt húsz évben több mint 10%-kal nőtt, kevesebb az átlagfogyasztás, de ez a hatékonyságbeli javulás mégsem tudta ellensúlyozni a gépjárművek növekvő számát, így összességében az összes üzemanyag-fogyasztás nem csökkent, hanem folyamatosan növekedett, 1990 óta 20%-kal, és növekszik napjainkban is a több mint 10%-os hatékonyságjavulás ellenére. Így az egyéni közlekedés nagyon jó példája a **visszapattanó-hatás** megvalósulásának.

6. ábra. Az egyéni autóhasználat növekedése kontra üzemanyag-hatékonyság az EU-15 országaiban

Forrás: Enerdata (2006)

Az EU-10 országaiban a gépkocsi-tulajdonlás szintje alacsonyabbról indult az 1990-es években, de magasabb ütemű volt a növekedés, mint a nyugati országokban, így 1990 és 2003 között megduplázódott a magántulajdonú személygépkocsik száma.

Fogyasztási trendek Közép-Európában

A **következő trendek** figyelhetőek meg a fogyasztás szerkezetében Közép-Európában:

- A 2008-2009-es években a közép-európai fogyasztás veszített a dinamikájából a nyugat-európaihoz képest, de a felzárkózás folytatódik.
- A válság hatására a magyar háztartásokban a **személyes fogyasztások** terén 3,5%-os csökkenés volt tapasztalható, de még ebben az évben is évi 10 400 eurós kiadás volt jellemző a magyarokra. Nemzetközi összehasonlításban ez az érték magasabb a lengyel kiadásoknál. A fogyasztás növekedését megvizsgálva azonban azt lehet megállapítani, hogy az elmúlt években Lengyelországban a legnagyobb ütemű a fogyasztás növekedése.
- Ha megvizsgáljuk az **állandó költségeket**, akkor az egész régióban csökkenést tapasztalhatunk. Az állandó költségek közé tartoznak az étkezés költségei, a lakásfenntartási és az energiaköltségek, valamint a közlekedés és a kommunikáció költségei. Egyre kevesebb kiadással jár egy átlagos közép-európai háztartás alapvető fogyasztási szükségleteinek biztosítása.

Mivel azonban a fogyasztási kiadások összességében emelkednek, ezért a szórakozási, kulturális, üdülési és luxuskiadások növekedésére következtethetünk, ami kiadásban és környezeti hatás tekintetében is ellensúlyozza az alapvető szükségleteket biztosító fogyasztás csökkenését.

- A fix költségek Szlovéniában a legalacsonyabbak, körülbelül 50%-át teszik ki a teljes költségnek, míg Ukrajnában a legmagasabbak. Ennek az aránynak az országonkénti változása az ország gazdasági fejlettségi szintjéhez is köthető, a nagyobb fejlettségi szint magasabb mozgó fogyasztási költséggel párosul, ahol nem az alapvető, hanem a luxuscikkek fogyasztása jelenik meg.

A 7. ábra azt mutatja, hogy a **gazdasági válság** milyen módon érintette a közép-európai országok fogyasztását. Látható, hogy a legnagyobb visszaesés Ukrajnában volt, míg Lengyelország, Szlovákia kevésbé érezte meg a válság hatását, és itt még bővültek a személyes fogyasztási kiadások.

Változás a személyes fogyasztási kiadásokban

2008-2009

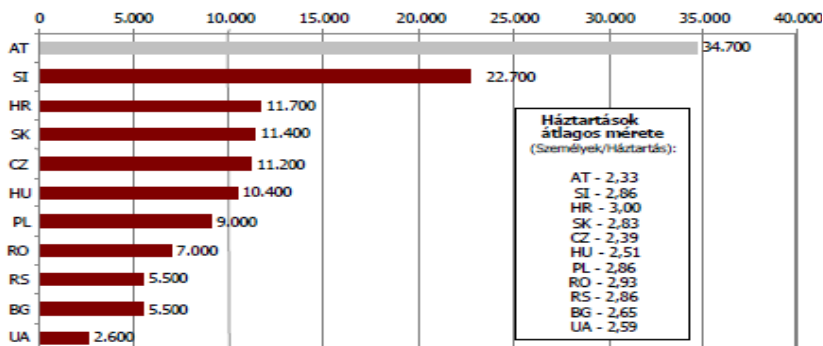
PL	SK	SI	RS	CZ	BG	HR	HU	RO	UA
+5%	+3%	+2%	0%	-1%	-2%	-2,5%	-3,5%	-5%	-10%

7. ábra. Változás a személyes fogyasztási kiadásokban Közép-Európa országaiban

Forrás: RegioPlan Consulting, Consumer Expenditure CEE - Edition 2010

Az éves fogyasztási kiadások értéke a következőképpen alakult a vizsgált országokban háztartásonként: Szlovéniában és Horvátországban jellemző a legmagasabb kiadás, a nyugat-európai színvonaltól azonban még ez is elmarad, ha összehasonlítjuk az osztrák értékekkel.

Magyarországon közepesen magas a kiadások értéke. Szükséges azonban figyelembe venni azt is, hogy országoként eltérő méretű háztartások a jellemzőek, így a táblázatban az átlagos méret is fel van tüntetve. Ez azért fontos, mert a magas horvát és szlovén háztartási kiadások nemcsak a fogyasztás magasabb színvonalában és volumenével magyarázhatóak, hanem azzal is, hogy azokban az országokban nagyobb az egy háztartásra jutó személyek száma, így ez is hozzájárul a fogyasztási kiadás növekedéséhez. Ez alapján, ha az egy főre jutó fogyasztási kiadásokat vizsgáljuk, akkor a horvát kiadásoknál magasabb lesz a szlovák, a cseh és a magyar érték.

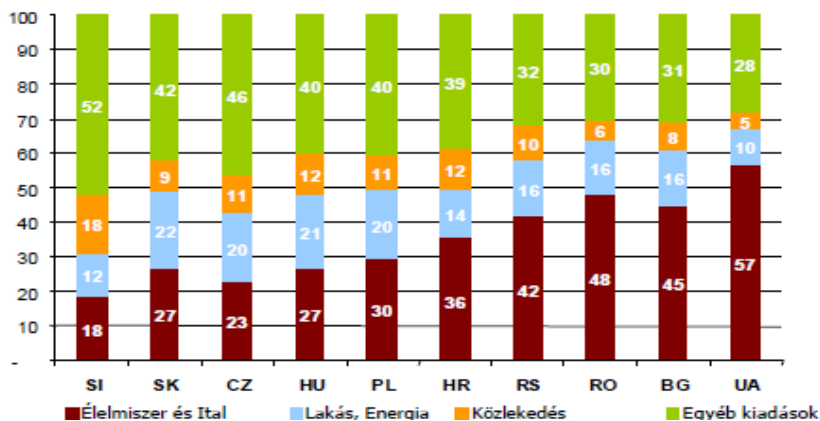
8. ábra. Éves fogyasztási kiadások háztartásonként 2009-ben, euróban

Forrás: RegioPlan Consulting, Consumer Expenditure CEE - Edition 2010

A fejlettségi színvonalat jól reprezentálhatja egy ország fogyasztási struktúrája. A 9. ábra azt mutatja, hogy milyen arányban jellemzőek az állandó és a mozgó fogyasztási kiadások a közép-európai országokban.

Szlovéniában és Csehországban relatíve kevesebbet költenek élelmiszerre és italokra, és az egyéb, nem alapvető szükségleteket fedező kiadások itt a

legmagasabbak. Ezekben az országokban a lakosság már megengedheti magának, hogy a diszkrécionális jövedelmét az egyéb szükségleteire fordítsa, és ezt meg is teszi. Romániában és Ukrajnában kevésbé fejlett fogyasztói struktúra figyelhető meg, nagy az állandó kiadások aránya, és ez környezeti szempontból is kevésbé előnyös, hiszen éppen az állandó kiadásokkal együtt járó környezeti hatások a leginkább környezetterhelők.

9. ábra. A fogyasztási kiadások struktúrája a személyes fogyasztási kiadások százalékában

Forrás: RegioPlan Consulting, Consumer Expenditure CEE - Edition 2010

A **háztartási energiafelhasználás** jelentős részét teszi ki a háztartási kiadásoknak, ezért ezt a tételt érdemes még alaposabban megvizsgálni. A lakossági fűtésen és világításon kívül a háztartási berendezések a lakossági energiafelhasználás fő komponensei, a közép-európai országokban a háztartási gépekkel való telítettség vizsgálata hasznosnak mutatkozik. A 10. ábra háztartásonként mutatja a hűtőgéppel, fagyasztóval, mosógéppel és mosogatógéppel való penetráció értékét.

	Refrigerators	Freezers	Clothes washing machines	Dishwashers
	[%]	[%]	[%]	[%]
Czech Rep	110,0	50,0	85,0	10,0
Cyprus	100,0	19,0	95,0	37,0
Estonia	91,0	10,0	78,0	2,0
Hungary	75,0	53,0	70,0	4,0
Latvia	90,0	15,0	80,0	n.a.
Lithuania	96,0	17,0	82,0	1,0
Malta	108,0	30,0	103,0	8,0
Poland	97,8	38,1	73,8	2,4
Slovak Rep.	99,1	99,1	60,3	2,3
Slovenia	98,0	69,0	95,0	39,0
Bulgaria	84,0	25,0	42,0	2,0
Romania	70,0	30,0	49,0	2,0

10. ábra. Háztartási gépekkel való ellátottság egy háztartásban Közép-Európában

Forrás: JRC kérdőíve alapján, és Ata (2004) alapján

Látható, hogy a háztartások hűtőgéppel és mosógéppel rendelkeznek a legnagyobb mértékben, az átlagos érték 89,2% a hűtő- és 67% a mosógép esetében. Ez azt jelenti, hogy szinte minden háztartásban található hűtőgép.

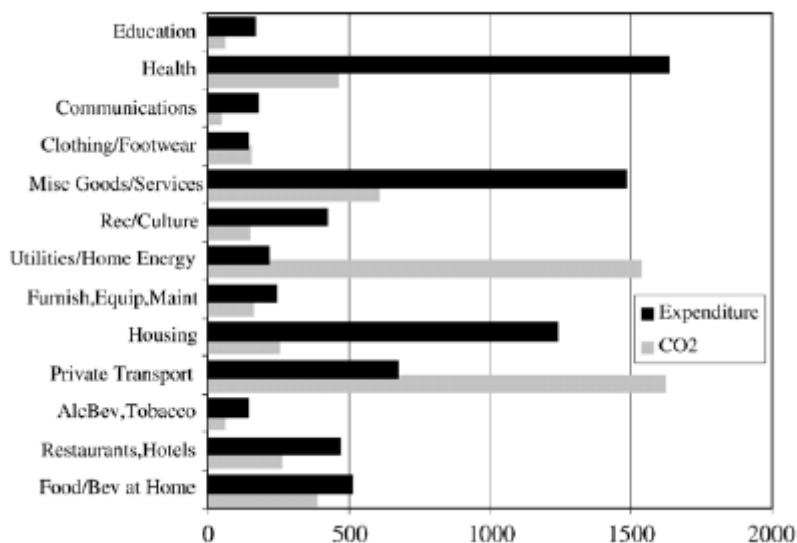
Fogyasztási szokások az USA-ban

A következőkben röviden elemezzük az **USA fogyasztási szerkezetét**, az élelmiszer-fogyasztást kiemelve nemzetközi összehasonlításokat is teszünk.

Az amerikai fogyasztási szerkezetet megvizsgálva azt találjuk, hogy az egészségügyre és az egyéb termékekre és szolgáltatásokra költenek a legtöbbet. Az **egészségügyi kiadások** magas értéke azzal magyarázható, hogy az USA-ban nem állami egészségügyi rendszer van, hanem a lakosoknak maguknak kell finanszírozni az egészségügyi kiadásokat. A fogyasztás környezeti hatását szén-dioxid-egyenértékesben mérve azonban látható, hogy a kiadás magas szintje nem párosul nagy környezetterheléssel ebben a fogyasztási kategóriában. Ezzel szemben a háztartási energia és a közlekedés kategóriák a relatíve kisebb kiadási értékhez képest nagy környezetterhelést okoznak, nagy intenzitásúak.

Az **egyéni fogyasztói magatartásnak** ezeken a területen nagy szerepe lehet, hiszen közvetlenül is befolyásolhatóak a vásárlási, fogyasztási döntéseknél.

Az élelmiszer- és italfogyasztás, valamint a ruházzkodás az a kategória, ahol a környezetterhelés fogyasztási kiadáshoz viszonyított intenzitása alacsony.

11. ábra. Háztartási fogyasztásból származó teljes háztartási kiadások (ezer dollár) és szén-dioxid kibocsátás (Mt/év) 13 fogyasztási kategóriában

Forrás: Weber et al. (2008), pp. 382.

Az **USA-ban az élelmiszer-fogyasztás** az a terület, ahol nagymértékű növekedés tapasztalható az elmúlt időszakban. Az Egyesült Államokban az egy főre eső éves élelmiszer-fogyasztás mértéke ötszöröse az indiai fogyasztásnak. Az amerikai gabonafogyasztás évente 1046 kg, míg az indiai 178 kg, a 2007-es évi amerikai Mezőgazdasági Minisztérium (Department of Agriculture) statisztikája alapján. Az európai fogyasztásokhoz viszonyítva ez az érték mintegy kétszerese az EU-átlagnak és háromszoros a kínai fogyasztáshoz képest. Az elmúlt évtizedet vizsgálva ez az érték folyamatosan nőtt az USA-ban, hiszen 946 kg volt az egy főre jutó gabonafogyasztás 2003-ban, és 2007-ben az már 1046 kg volt.

A folyékony formában elfogyasztott tej 78 kg/fő évente az USA-ban, míg csak 36 kg Indiában és 11 kg Kínában. A növényi olajok fogyasztása is

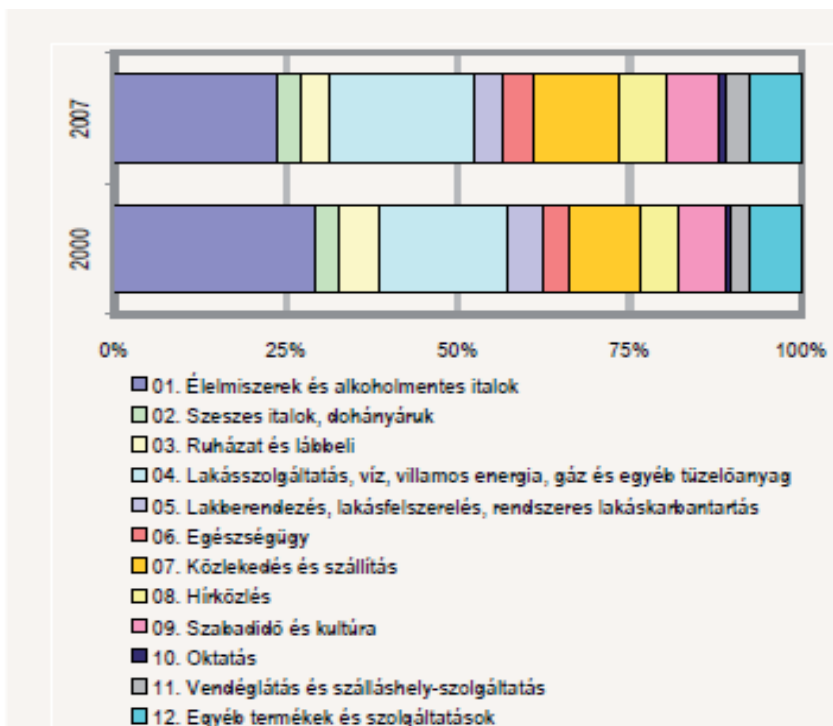
kiugróan magas, 41 kg évente az Egyesült Államokban, míg ez Indiában 11 kg.

A húsfogyasztást megvizsgálva az USA a legnagyobb húsfogyasztó a világon, a marhahúsfogyasztás 42,6 kg, míg a baromfi 45,4 kg. A sertéshús fogyasztását összehasonlítva az Európai Unióban fogyasztott mennyiséggel azt kapjuk, hogy az uniós érték 2007-ben 42,6 kg, ami magasabb, mint a 29,7 kg-os amerikai fogyasztás.

Magyarország fogyasztási szerkezete és trendek

A következőkben a **magyar háztartások fogyasztási szokásaiban** végbemenő változásokat elemezzük a 2000-es évtől. A nemzetközi összehasonlításban láthattuk, hogy a közép-európai országok közül Magyarország közepesnek mondható egy háztartásra jutó kiadással rendelkezik, a nyugat-európai értéktől messze elmarad. Az ezredforduló utáni tendencia azonban az, hogy a háztartási összjövedelem emelkedik, forrásának szerkezete nem változik, 2000-ben és 2007-ben is a munkajövedelem adta a jövedelem 69%-át és 29%-át a társadalmi jövedelem. A **bruttó jövedelem növekedésének ellenére** a nettó jövedelem enyhén csökkent az elmúlt évtizedben, ami a társadalombiztosítási járulék és a munkavállalói járulék emelkedésére vezethető vissza. Így 2000-ben 82,1% volt a nettó jövedelem aránya, 2007-ben ez 78,2%-ra csökkent.

A **fogyasztás szerkezete a 2000-2007-es** vizsgált időszakban kissé átalakult. Az élelmiszerek és alkoholmentes italok aránya csökkent, 2007-ben a háztartási fogyasztási kiadások 23,7%-át tették ki. Csökkent a ruházkodási kiadások aránya is. Ezzel szemben 2000-től folyamatosan nőtt a lakásszolgáltatásra, a háztartási energiára költött kiadás, és ez a második legnagyobb tétel az élelmiszerek után a lakossági kiadásokban, 21%-át teszi ki az összkiadásoknak. Magyarországon is folyamatosan nőtt az egészségügyi kiadások aránya folyamatosan, igaz, hogy az összkiadásnak nem túl jelentős részét képezi, de értéke 2000-ről 2007-re 2,5%-ról 3,4%-ra nőtt, s ennek a növekvő tendenciának nagy szerepe lehet a jövőben. Az egészségügyi kiadások nagy része a gyógyszerek és gyógyárak fogyasztásából adódik.

12. ábra. Az egy főre jutó évi fogyasztási kiadások az összes fogyasztás százalékában, 2000–2007 (COICOP szerint)

Forrás: KSH (2009)

A 12. ábrán látható, hogy jelentősen **megnőtt a közlekedés és szállítás részaránya** a háztartási kiadásokban, és ez növekvő környezetterheléssel is párosul, melyet elsősorban a közúti személyszállítás megnövekedése okozott a vizsgált időszakban, a kötöttpályás közlekedési kiadások csökkentek.

Folyamatosan növekvő tendencia jellemző a **vendéglátás és szálláshely-szolgáltatással** kapcsolatos kiadások terén, 2007-ben 3,5%-ot képvisel az összes fogyasztáson belül.

Mivel az élelmiszerek képezik a legnagyobb fogyasztási kategóriát és környezeti hatásuk is jelentős, ezért érdemes részletesebben megvizsgálni az **élelmiszer-fogyasztás változását és tendenciáit**.

Egy háztartás 153 ezer forintot költött egy személyre 2007-ben élelmiszerekre és 14 ezer Ft-ot alkoholmentes italokra. 2007-re átalakult a fogyasztás szerkezete, ami az egészséges táplálkozás felé haladást mutatja, hiszen csökkent az állati eredetű zsiradékok, valamint a cukor- és cereália-fogyasztás is (13. ábra). A cereáliákon belül azonban a kenyér fogyasztásának csökkenése mellett nőtt a péksütemények fogyasztása.

Folyamatosan csökkent a tojás- és a tejfogyasztás, a húsfélék fogyasztása nem változott jelentősen 2000-2007 között, 57 kg-ra tehető az évi húsfogyasztás mennyisége. A zöldség és gyümölcs fogyasztása is csökkenő tendenciát mutat a vizsgált időszakban.

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	(kg)							
Cereáliák	102,2	104,8	105,6	98,9	95,7	92,4	90,0	88,0
Ebből:								
kenyér	62,0	62,5	62,7	57,1	53,7	50,3	47,9	46,1
péksütemény	8,8	9,2	10,0	9,8	10,1	10,3	10,5	10,6
Húsfélék összesen	56,9	58,9	60,7	57,7	57,0	58,5	57,9	57,3
Tojás, db	180	185	195	174	169	175	167	163
Tej, liter	67,6	66,6	66,4	63,0	61,8	60,5	58,6	56,9
Olaj és zsiradék	20,0	20,8	21,5	19,8	18,5	18,2	18,5	17,3
Ebből:								
állati zsiradék	7,5	7,0	7,3	5,8	4,4	4,1	4,4	3,4
Zöldség	61,2	59,3	62,7	56,3	60,0	57,9	53,9	52,5
Gyümölcs	60,1	60,4	48,1	52,4	48,5	45,1	44,6	44,9

13. ábra. Egyes élelmiszerek háztartásban fogyasztott egy főre jutó éves mennyiségei, 2000–2007

Forrás: KSH (2009)

Ezek az adatok a magyar országos átlagértékeket mutatják, azonban ha **jövedelmi decilisenként vizsgáljuk** a lakosság étel-fogyasztását, akkor jelentős különbségeket tapasztalhatunk (14. ábra). Az alacsonyabb jövedelmi decilisbe tartozók a jövedelmük nagyobb részét költik élelmiszerekre, jobban reagálnak az árváltozásokra és kevésbé figyelnek az egészségtudatos táplálkozásra. A magasabb jövedelmi decilisbe tartozók szinte mindegyik ételből többet fogyasztanak, kivétel a kenyér és a szárazhüvelyesek. Nagyon nagy különbség látható a zöldség- és gyümölcsfogyasztásban, a

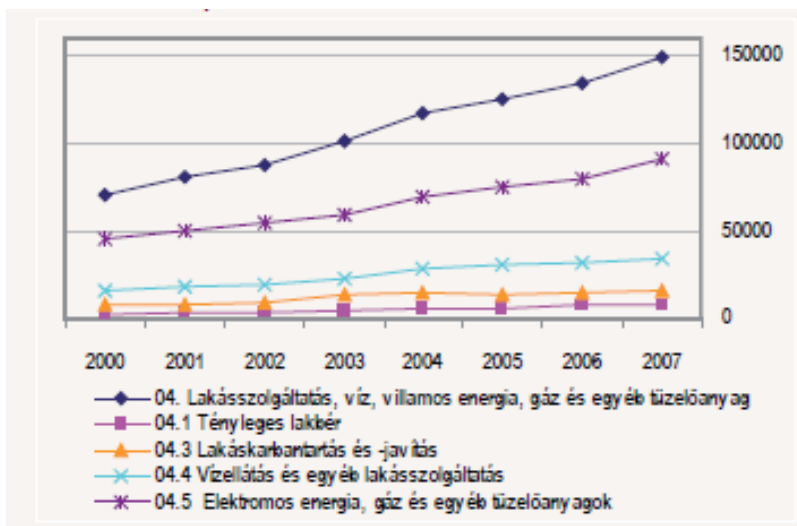
legfelső jövedelmi decilisbe tartozók két-háromszoros mértékben fogyasztanak többet, mint az alsó jövedelmi decilisben.

(kg)			
Megnevezés	Az alsó jövedelmi tizedben	A felső jövedelmi tizedben	Országosan
Kenyér	54,0	38,7	46,1
Péksütemény	7,5	13,4	10,6
Húsfélék összesen	43,1	63,7	57,3
Ebből:			
sertés- és marhahús	12,1	19,4	17,9
Tojás, db	110	169	163
Tej, liter	42,3	64,0	56,9
Sajt, túró	2,5	9,0	5,5
Zöldség	32,5	68,9	52,5
Gyümölcs	20,6	66,5	44,9

14. ábra: Néhány élelmiszerfajta fogyasztásának egy főre jutó éves mennyisége az egy főre jutó összes személyes nettó jövedelem alapján képzett alsó és felső jövedelmi tizedbe tartozók körében és országosan, 2007

Forrás: KSH (2009)

A második legjelentősebb fogyasztási kategória a **lakossági energiafelhasználás** volt, ami folyamatosan nőtt az elmúlt években. A szerkezeti változásokat megvizsgálva, azt láthatjuk (15. ábra), hogy a fogyasztási kiadások minden alkategóriában nőttek, a legjelentősebben a lakásszolgáltatásra és vezetékes gázra fordított kiadások nőttek. A gáz árindexének növekedése mellett javult a gázzal való ellátottság is, így mindkét tényező közrejátszott a fogyasztási kiadások növekedésében. A vezetékes gáz aránya az energiahordozókon belül 2007-re 29%-ról 33,5%-ra nőtt. **A gázra fordított kiadásokat** nagyban befolyásolta az életmód, a lakás- és háztartásnagyság. A korszerű, hatékony berendezések megléte jelentős szerepet játszik a fogyasztási szint kialakulásában.

15. ábra: A háztartások egy főre jutó lakásslolgáltatás, víz-, villamosenergia-, gáz- és egyéb tüzelőanyag-fogyasztási kiadásai, 2000-2007 (Ft)

Forrás: KSH (2009)

A tartós fogyasztási cikkek esetében az ellátottság folyamatosan javult, ahogyan ezt már a nemzetközi összehasonlításban is láthattuk.

Összegzés

A **tanulmány célja az volt**, hogy megvizsgálja, milyen fogyasztási szerkezet jellemző és milyen tendenciák figyelhetőek meg az európai régióban. A közép-európai országok vizsgálata lehetőséget adott arra, hogy megfigyelhessük az eltéréseket és folyamatokat a nyugati fogyasztási színvonalhoz és szerkezethez képest. A magas nyugat-európai fogyasztás sok esetben alatta marad az amerikaiak, amely szintén rohamosan bővül.

A közép-európai országok közül Magyarország fogyasztása mérsékeltnek mondható, ugyanakkor láthattuk, hogy néhány szektor fejlődése a fogyasztás további bővülését eredményezheti.

A legtöbb országban azokban a fogyasztási szektorokban várható bővülés, amelyeknek környezeti hatása jelentős, ugyanakkor sok esetben befolyásolható az egyéni környezettudatos magatartással. A jövőben szükség

van tudatos fogyasztói minták kialakítására, valamint a fogyasztás környezeti hatásainak pontos ismeretére ahhoz, hogy fenntarthatóbb fogyasztási szerkezet alakuljon ki.

Irodalomjegyzék

1. Bertoldi, P., Atanasiu, B. (2006): Electricity Consumption and Efficiency Trends in the Enlarged European Union - Status report 2006-, Institute for Environment and Sustainability, EUR 22753EN
<http://re.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/pdf/EnEff%20Report%202006.pdf> Letöltés dátuma: 2010.07.13.
2. Boyny, J. (2006) : „CE and IT - Market continuously driven by new technologies and by the development of changing consumer approach”, Proceedings of 4th International Conference on Energy Efficiency in Domestic Appliances and Lighting (EEDAL'06), 21-23, June 2006, London, United Kingdom
3. EEA (2007): State of the environment report No.1. /2007- Európa környezete Negyedik értékelés: 6 Fenntartható fogyasztás és termelés
http://www.eea.europa.eu/hu/publications/state_of_environment_report_2007_1 Letöltés dátuma: 2010.07.13.
4. GFK (2004), www.gfk.de
5. IEA (2003): Cool Appliances: Policy Strategies for Energy Efficiency Homes. International Energy Agency
6. KSH (2009): A háztartások fogyasztásának és színvonalának szerkezete, III. évf. 3.szám, 2009. 01. 13.
7. RegioPlan Consulting, Consumer Expenditure CEE - Edition 2010
8. http://vg.hu/lapokkepek/fileok/0/460_Sajtokozlomeny_A%20magyarok%20huztak%20a%20nadragszijosz_20100428.pdf Letöltés dátuma: 2010.07.13.
9. P. Waide, B. Lebot & P. Harrington (2004): „The Historic and Potential Impact of Residential Electrical Equipment Energy Efficiency Policies in the OECD” 2004 in proceedings of the EEDAL'03 conference, Softech, Italy
10. Weber et al. (2008): Quantifying the global and distributional aspects of American household carbon footprint, Ecological Economics, Vol.66. 379-391.